

UMHVERFISSTOFNUN

Flokkun og merking efnavara

*Kynningarfundur í samvinnu SI, SVP, FA og
Umhverfisstofnunar*

Einar Oddsson

Efni

- Ábyrgð fyrirtækja
- Eftirlitsverkefni UST
- Almennt um nýja flokkun og merkingu
- Hvernig á að merkja?
- Flýtleið til endurflokkunar
- Hugsanleg vandamál við merkingar
- Þvotta- og hreinsiefni

CLP - upprifjun

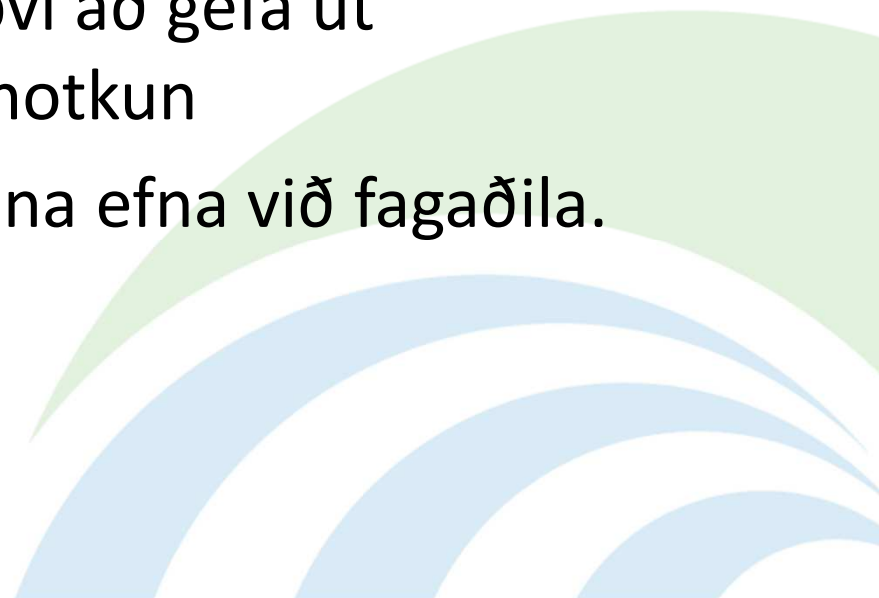

- Stendur fyrir „Classification, Labelling and Packaging of substances and mixtures”
- Reglugerðin er útfærsla Evrópusambandsins á hnattsamræmdu kerfi Sameinuðu þjóðanna til flokkunar og merkingar á íðefnum (GHS, *Globally Harmonized System*)
- Markmiðið að efni og efnablöndur verði flokkuð og merkt á sama hátt alls staðar í heiminum

Af hverju reglur um flokkun og merkingu?

- Til að tryggja örugga heilsu- og umhverfisvernd:
 - Skilgreina hættuna sem notkun ákveðinna efna og efnablandna getur haft í för með sér
 - Lágmarka hættuna með því að gefa út leiðbeiningar um örugga notkun
 - Takmarka notkun ákveðinna efna við fagaðila.

CLP og helstu tímasetningar

- Merkja skal hrein efni skv. CLP frá og með 1. des. 2010 (1. des. 2012).
- Merkja skal efnablöndur skv. CLP frá 1. júní 2015.
 - Þó mega efnablöndur sem eru komnar á markað 1. júní 2015 halda sínum merkingum til 1. júní 2017.

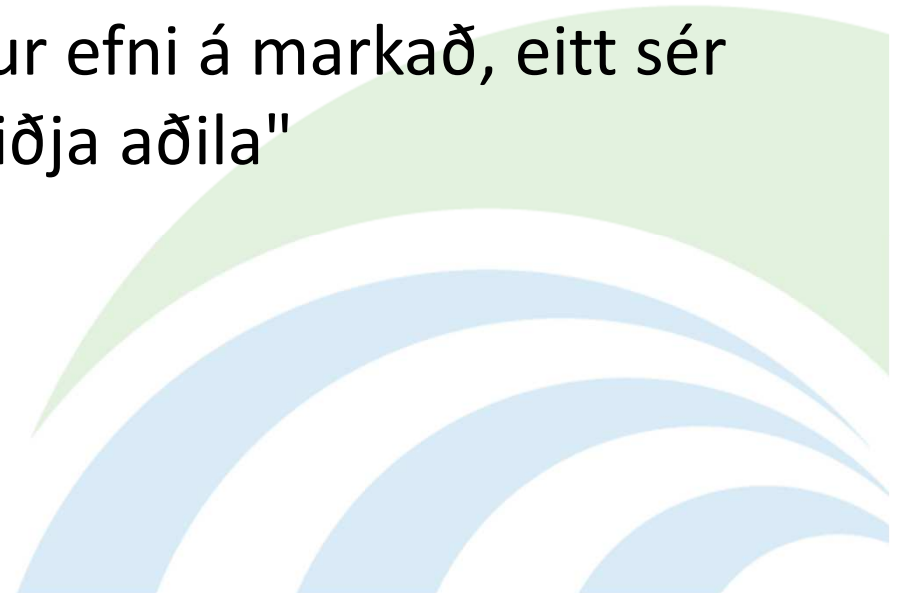

Hver ber ábyrgð á að flokka og merkja?

- **Sá sem markaðssetur efnið / efnablönduna**
 - Setning á markað: „það að sjá þriðja aðila fyrir vöru eða bjóða hana fram, hvort sem er gegn greiðslu eða án endurgjalds. Innflutningur telst vera setning á markað.“
- **Sá sem ber ábyrgð á að hættuflokka:**
 - Framleiðandi
 - Innflytjandi (frá löndum utan EES)
 - Eftirnotandi (sá sem kaupir hráefni frá löndum innan EES, blandar og setur vöruna á markað)

Hver ber ábyrgð á að merkja?

- **Birgir**, þ.e. framleiðandi, innflytjandi, eftirnotandi og dreifingaraðili sem setur á markað efni eða efnablöndu
 - *Dreifingaraðili*: "einstaklingur eða lögaðili sem hefur staðfestu í Bandalaginu, þ.m.t. smásali, sem eingöngu geymir eða setur efni á markað, eitt sér eða í blöndu, á vegum þriðja aðila"

Af hverju á íslensku?

- Til að tryggja örugga notkun þarf notandinn að geta skilið auðveldlega upplýsingar og leiðbeiningar um notkun á umbúðum.
- Mikil áhersla innan EES.
- Þarf að vera á tungumáli sem búast má við að sem flestir skilji.
- Mikilvægt að koma til skila varúðarráðstöfunum sem grípa þarf til ef koma á í veg fyrir skaða eða bregðast við þegar eitthvað fer úrskeiðis.
- Öryggi neytenda þarf ætíð að vera í fyrirrúmi.

Ábyrgð birgja

- Tryggja að efnið / efnablandan
 - sé rétt flokkuð skv. gildandi reglum
 - sé rétt merkt skv. gildandi reglum
 - sé með merkingar á íslensku
- Birgjar bera ábyrgð á því að öll efni og efnablöndur frá þeim fari rétt merkt í verðslanir

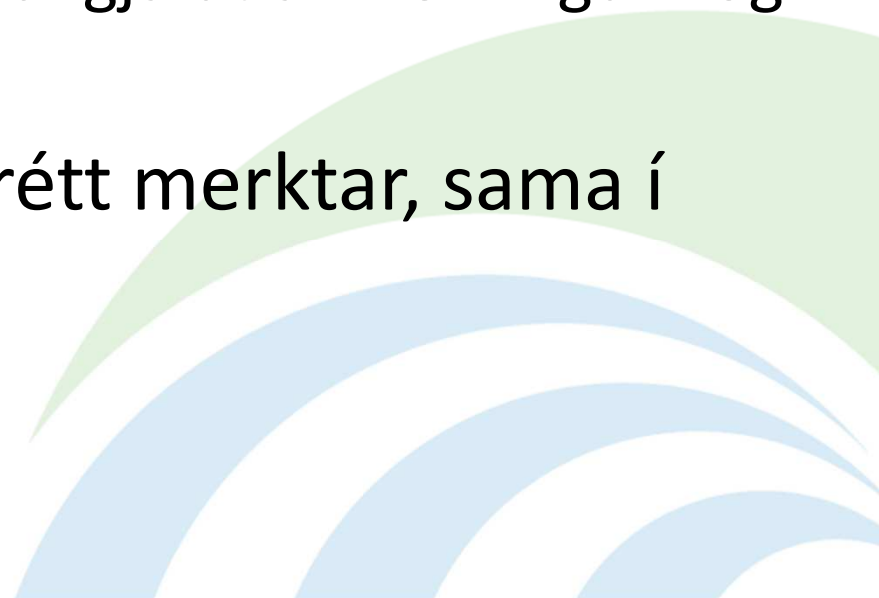
Ábyrgð verzlana

- Óheimilt að markaðssetja vanmerkt efni og efnablöndur
- Verslanir eiga að krefjast þess af birgjum að fá einungis rétt merktar vörur

Góð ráð til birgja

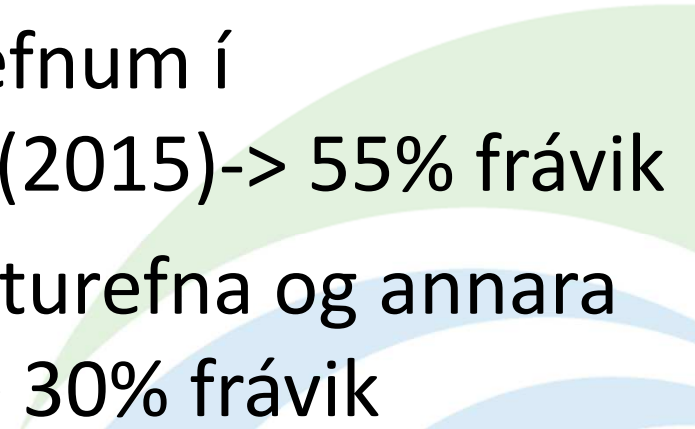
- Tilnefna ákveðinn starfsmann innan fyrirtækisins sem ber ábyrgð á að fyrirtækið uppfylli kröfur um markaðssetningu efna og efnablandna
- Ef varan er framleidd utan Íslands
 - Vera í góðum tengslum við birgja út af merkingum og öryggisblöðum
- Tryggja að allar vörur séu rétt merktar, sama í hvaða verslun hún endar

Niðurstöður eftirlits

Undangengin [eftirlitsverkefni](#)

Umhverfisstofnunar varðandi merkingar:

- Eftirlit með markaðssetningu á hættulegum efnavörum í málningar- og byggingarvöruverslunum (2014) -> 45% frávik
 - Eftirlit með hættulegum efnum í byggingarvöruverslunum (2015)-> 55% frávik
 - Eftirlit með merkingum eiturefna og annara hættulegra efna (2015) -> 30% frávik
-

Niðurstöður eftirlits

- Merkingar á umbúðum efnavara í matvöruverslunum (2015) -> 49% frávik
- Eftirlit með merkingum taupvottaefna seld almenningi (2015) -> 51% frávik
- Merkingar á vörum til viðhalds á bílum (2016) -> 83% frávik. Þar af vantaði að uppfæra merkingarnar á 30% af vörunum í samræmi við nýjar merkingareglur

<https://ust.is/atvinnulif/efni/eftirlit/eftirlitsverkefni/>

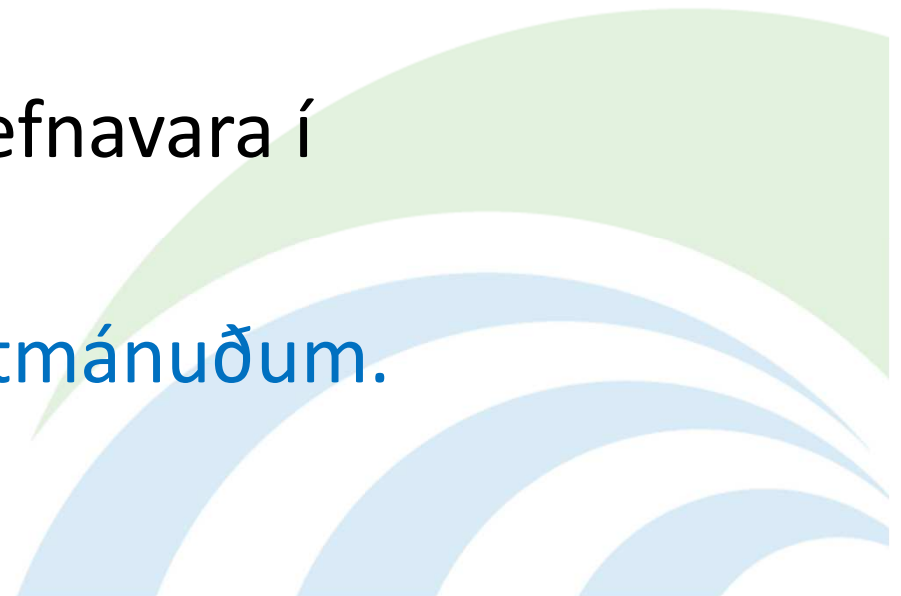
CLP eftirlitsverkefni 2017

- Samnorrænt eftirlit með merkingum efnablandna í byggingarvöruverslunum

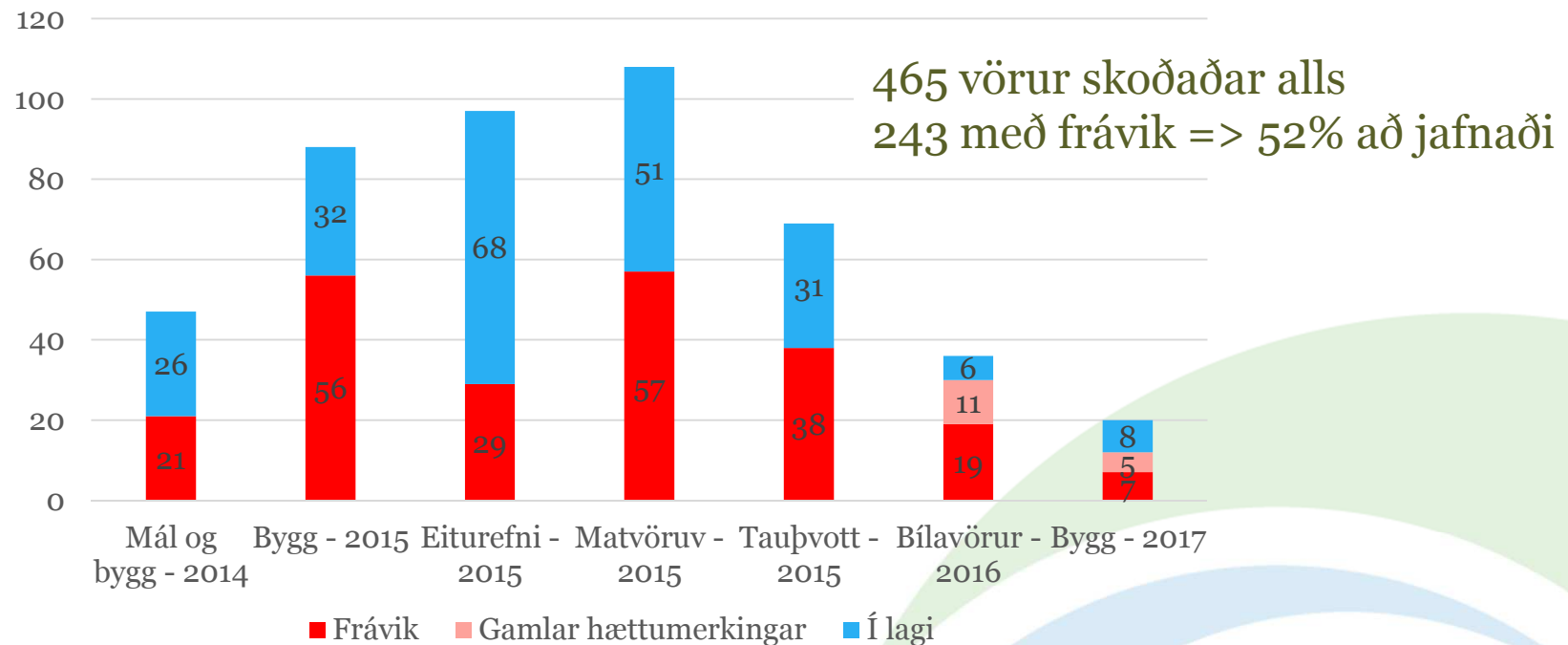
Okkar niðurstöður ->60% frávik. Þar af vantaði að uppfæra merkingar á 25% varanna.

- Merkingar á umbúðum efnavara í matvöruverslunum.

Verður framkvæmt á haustmánuðum.

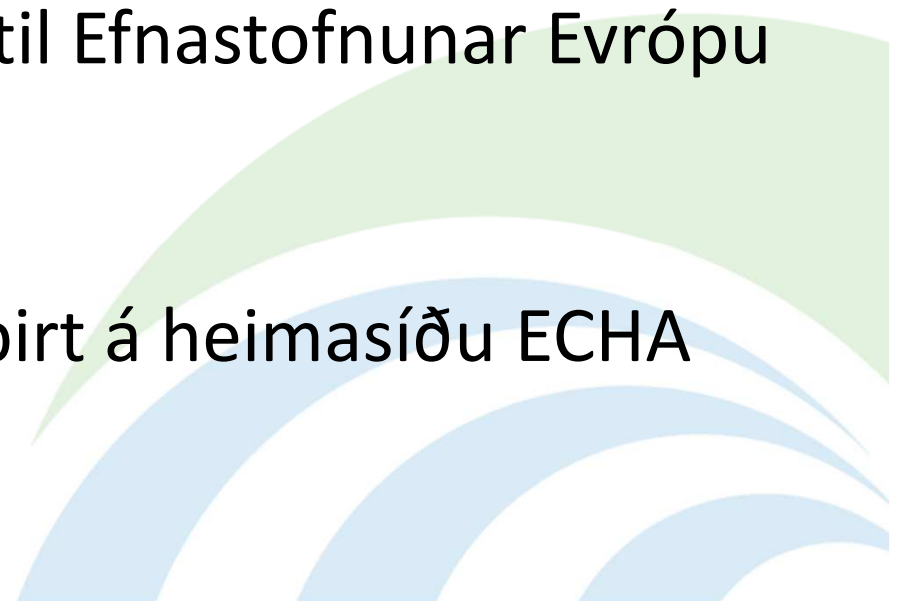

Niðurstöður eftirlits með merkingum 2014-2017

Ný flokkun og merking efna og efnablandna

- Reglugerð nr. 415/2014 (byggir á CLP reglugerð ESB nr. 1272/2008)
- Samræmdar merkingar á heimsvísu (GHS)
- Ábyrgð með hættuflokkun efna færast frá yfirvöldum til atvinnulífsins
- Tilkynna um flokkun efna til Efnastofnunar Evrópu (ECHA)
- Breytingar á efnalistum
- Flokkun og merking efna birt á heimasíðu ECHA

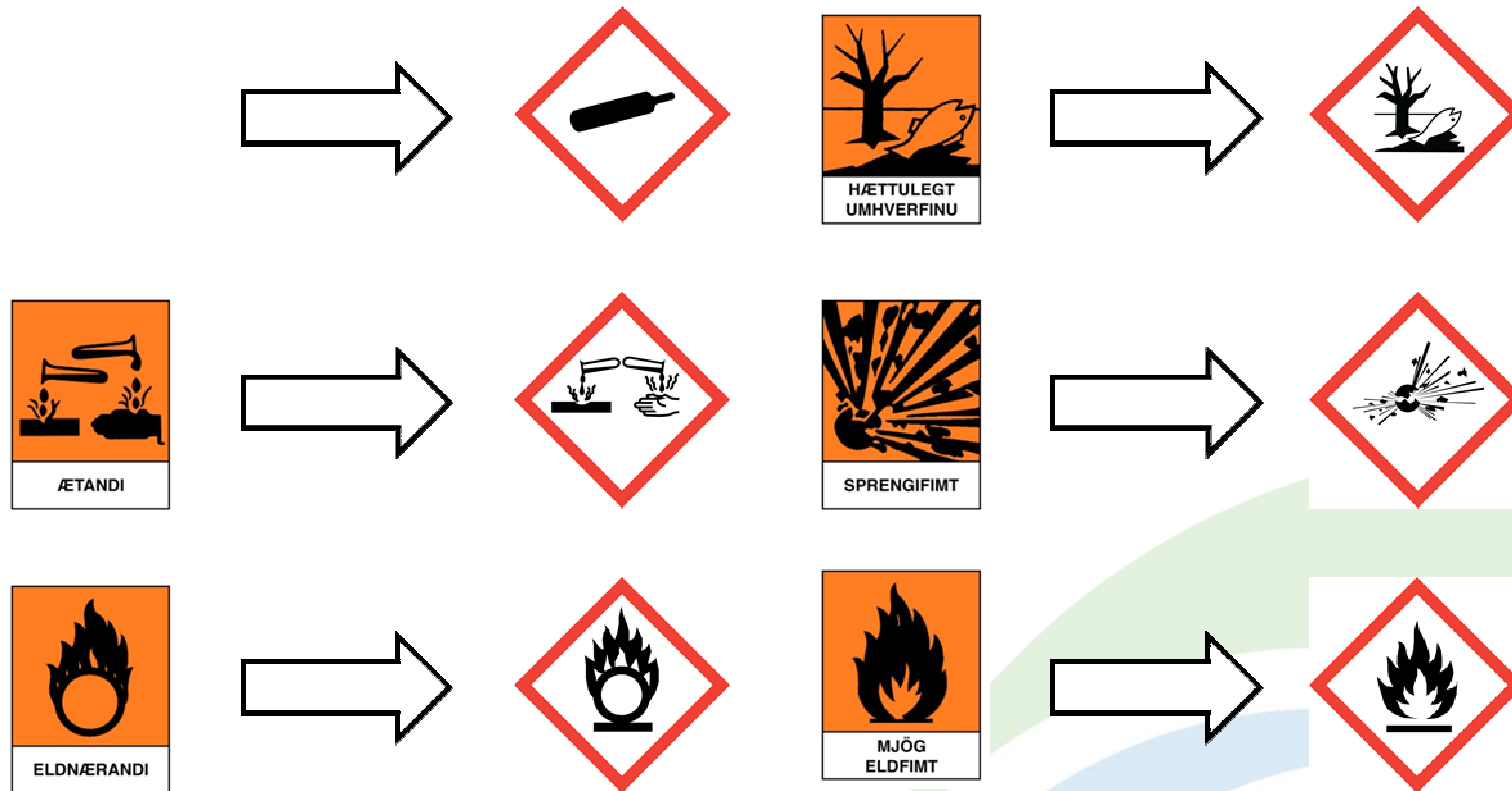

Áhrif

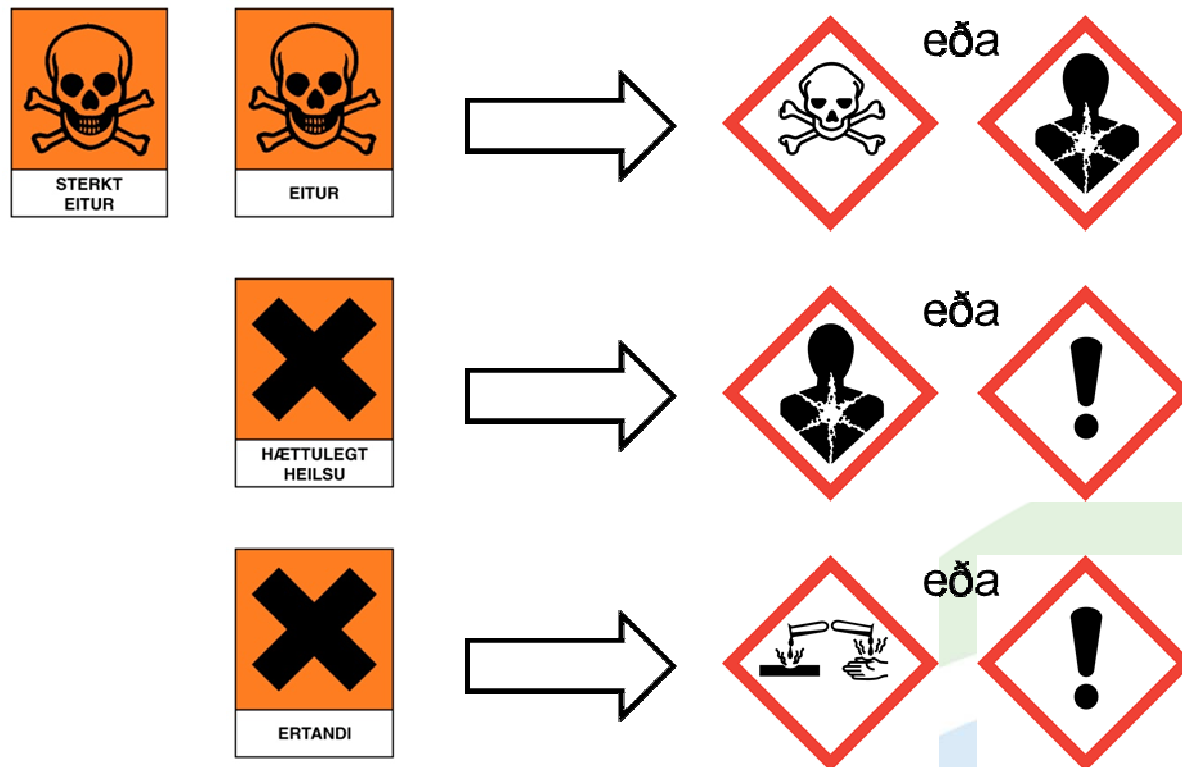
- Vörur með tvenns konar merkingar til 1.júní 2017
- Meira pláss þarf oft undir merkingar
- Áður ómerktar vörur gæti þurft að merkja
- Meira val um notkun varnaðarsetninga
- Upplýsingar um flokkun fleiri hættulegra efna orðnar aðgengilegar

Ný hættumerki

Ný hættumerki

Hættumerking

samanstendur af:

- [hættumerki](#) (*hazard pictogram*)
- viðvörðunaráorði - *hætta/varúð* (*danger/warning*)
- [hættusetningum](#) (*hazard statements*)
- [varnaðarsetningum](#) (*precautionary statements*)

Enginn texti fylgir lengur hættumerkinu.

Hættu- og varnaðarsetningar

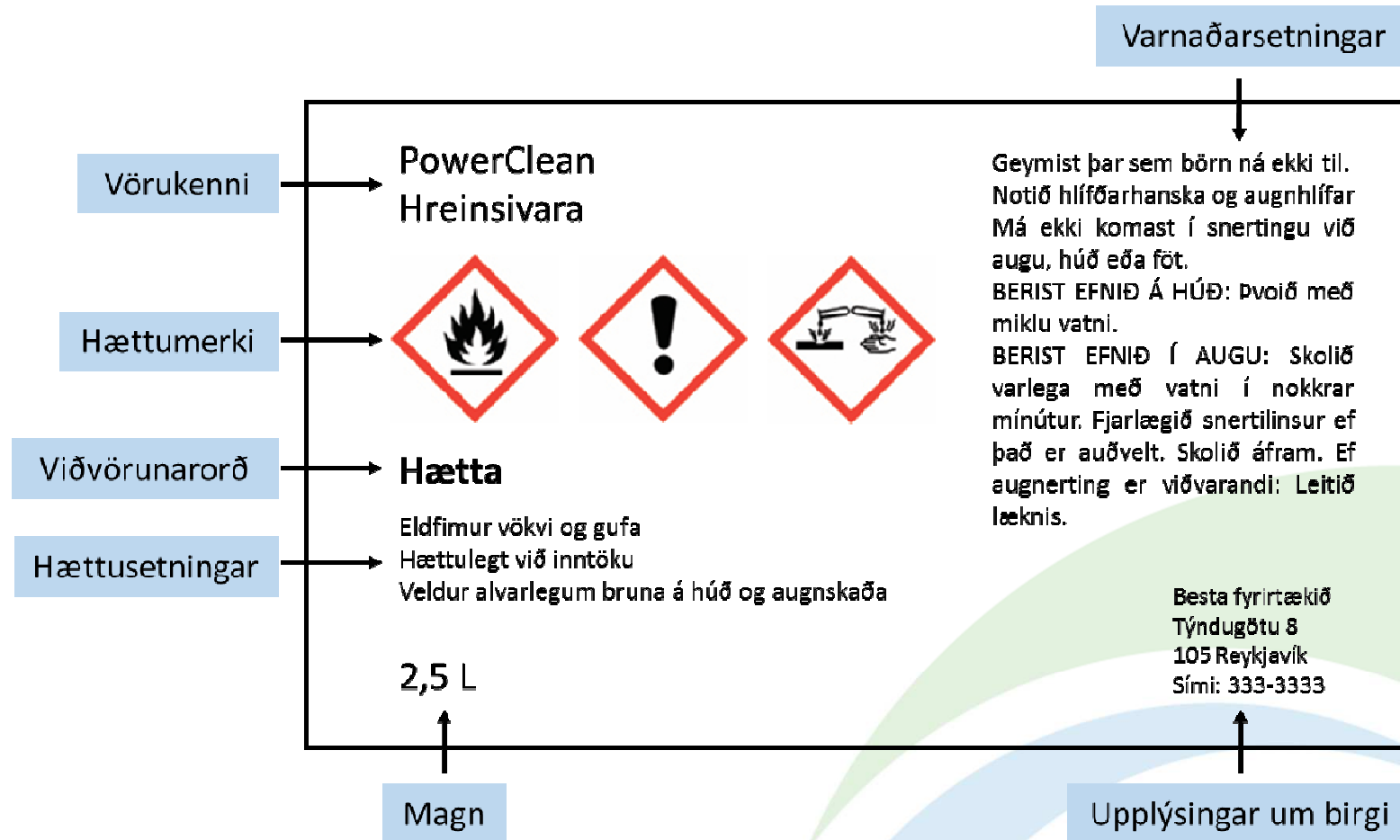
- Hættusetningar eru staðlaðar setningar sem tilgreina hættulega eiginleika vörunnar.
- Varnaðarsetningar skiptast í almennar, forvarna-, viðbragða-, geymslu- og förgunarsetningar.
- Varnaðarsetningum fjölgar úr 50 í 110. Með sérhæfðari setningum og meira vali verður útkoman vonandi nákvæmari upplýsingar.
- <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-h-setningar.pdf>
- <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-v-setningar.pdf>

Aðrar merkingar

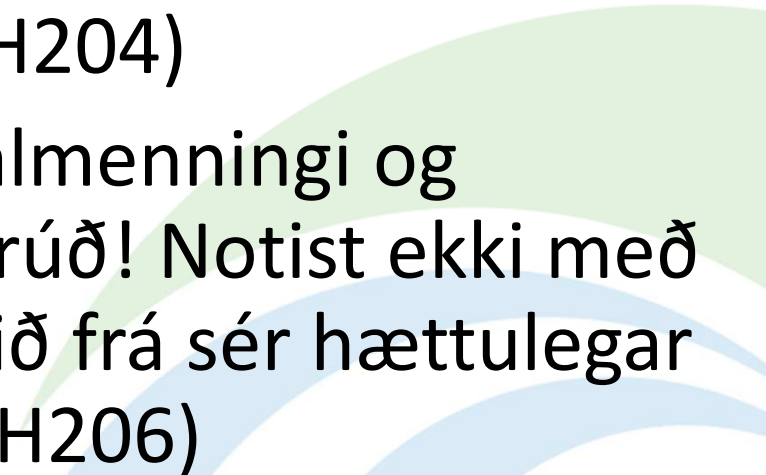
- Upplýsingar um birgi
- Magn
- Innihaldsefni (vörukenni)
- Ápreifanleg viðvörun, þegar þörf krefur

Dæmigerðar merkingar

Sérstakar merkingar – Dæmi

- Blöndur sem innihalda *sýanóakrýlöt*: „Sýanóakrýlat. Hætta. Límist við húð og augu á nokkrum sekúndum. Geymist þar sem börn ná ekki til” (ESB-H202)
 - Blöndur sem innihalda *ísósýanöt*: „Inniheldur ísósýanöt. Getur framkallað ofnæmisviðbrögð.“(ESB-H204)
 - Blöndur sem eru seldar almenningi og innihalda virkan *klór*: Varúð! Notist ekki með öðrum vörum. Getur gefið frá sér hættulegar lofttegundir (klór)“ (ESB-H206)
-

Merking úðabrusa með drifefni úr própani og bútani eingöngu

Hætta

Úðabrusi með afar eldfimum efnum.

Þrýstihylki: Getur sprungið við upphitun.

Ekki má gata eða brenna hylki jafnvel þótt þau séu tóm.

Haldið frá hitagjöfum, heitum flötum, neistagjöfum, opnum eldi og öðrum íkveikivöldum.

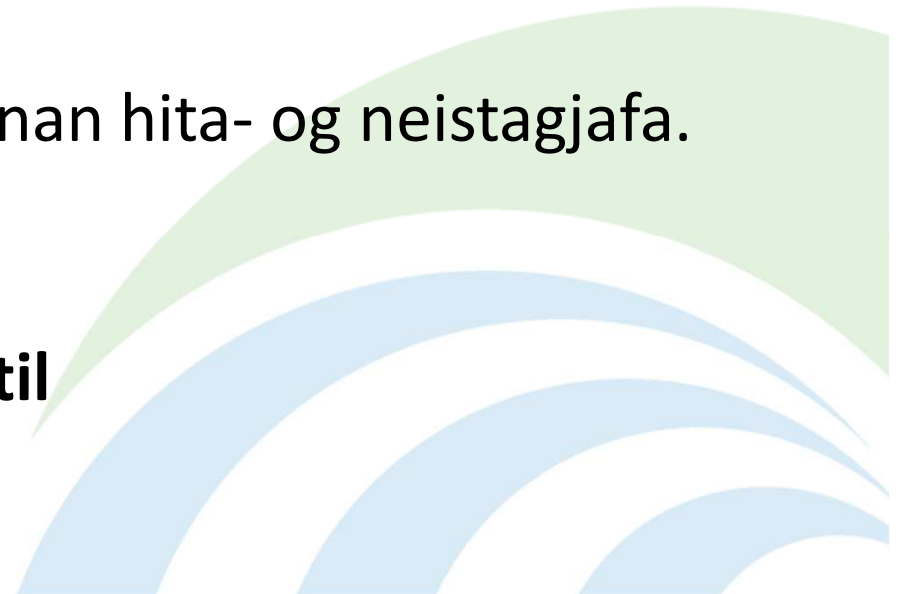
Reykingar bannaðar.

Má ekki úða á opinn eld eða annan hita- og neistagjafa.

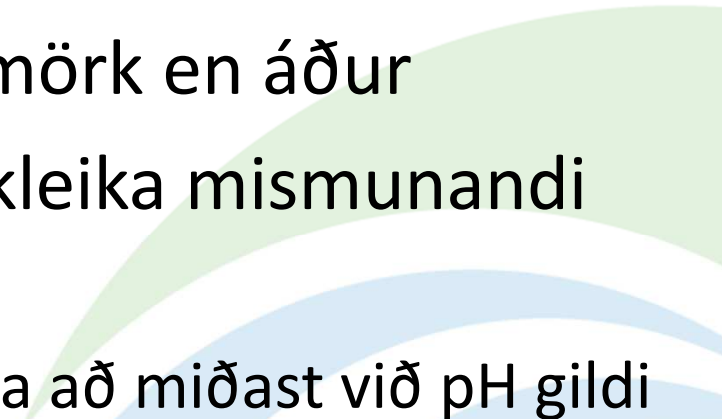
Hlífið við sólarljósi.

Hlífið við hærri hita en 50 °C.

Geymist þar sem börn ná ekki til

Flokkun efna

- Byggist á hættueiginleikum þeirra hvort sem það eru eðliseiginleikar eða heilsu- eða umhverfisskaðlegir eiginleikar.
 - Áhrifamestu breytingarnar snúa að flokkun ætandi og ertandi efna og efna sem skaða augu
 - Miðað við lægri styrkleikamörk en áður
 - Ekki algilt að miða við styrkleika mismunandi innihaldsefna
 - t.d. skal flokkun sýru og basa að miðast við pH gildi
-

Flýtleið til flokkunar

- Hægt er að nota töflu í viðauka VII (við reglugerð (EB) nr. 1272/2008)
- Gildir ekki um alla flokkun eins og t.d. flokkun eldfimra blandna
- Aðeins skal beita töflunni ef upplýsingar um efni reynast ekki vera aðgengilegar.
- [https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-vidauki_VII%20-%20Copy%20\(1\).pdf](https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-vidauki_VII%20-%20Copy%20(1).pdf)

Flýtleið til flokkunar

Dæmi: Uppþvottavélaefni

Var

C; H34 (ætandi)

Xi; H41 (hætta á alvarlegum augnskaða)

N; H51/53 (eitrað vatnalífverum)

Verður

Skin Corr. 1B (H314),

Eye Dam. 1 (H318),

Aquatic Chronic 2 (H411)

[https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-vidauki_VII%20-%20Copy%20\(1\).pdf](https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/CLP-vidauki_VII%20-%20Copy%20(1).pdf)

Efnalistar

Tveir listar með tilkomu CLP reglugerðar.

- Annars vegar samræmdi listinn yfir hættuleg efni sem byggir á
 - gamla opinbera listanum yfir hættuleg efni
 - efni sem bæst hafa við og eru efni sem valda krabbameini, stökkbreytingum, æxlunarskaða, ofnæmi í öndunarferum auk virkra efna í plöntuverndarvörum og sæfivörum
- Hins vegar nýr listi yfir tilkynnt efni, *C&L Inventory*

Notkun efnalista

- Samræmdi efnalistinn og listinn með tilkynntri flokkun eru aðgengilegir á sama stað
- Áður voru gefnar upp viðeigandi varnaðarsetningar í efnalista
- <https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/cl-inventory-database>

Hugsanleg vandamál við merkingar

- Meira pláss undir merkingar í mörgum tilvikum
- Það sem var óflokkað og ómerkt áður getur þurft að flokka og merkja nú.
- Val á varnaðarsetningum

Val á varnaðarsetningum – I. viðauki

Tafla 3.3.5

Merkingaratriði fyrir alvarlegan augnskaða/augnertingu

Flókkun	1. undirflokkur	2. undirflokkur
HSK-hættumerki		
Viðvörðunarskilti	Hætta	Varúð
Hættusetning	H318: Veldur alvarlegum augnskaða	H319: Veldur alvarlegri augnertingu
Varnaðarsetning Förvarnir	V280	V264 V280
Varnaðarsetning Viðbrögð	V305 + V351 + V338 V310	V305 + V351 + V338 V337 + V313
Varnaðarsetning Geymsla		
Varnaðarsetning Förgun		

Val og notkun varnaðarsetninga

- Nota skal sex varnaðarsetningar
 - heimilt að nota fleiri en þá aðeins ef nauðsynlegt þykir
- Varnaðarsetningar eru ekki lengur gefnar upp í efnalista fyrir hvert efni fyrir sig
- Fáar reglur til að styðjast við og byggist á mati þess sem markaðssetur vöru (*discretion and ingenuity of the supplier*)
- Hvernig er varan notuð og hverjir munu nota vöruna?
- Hægt að styðjast við [leiðbeiningar ECHA](#)
- Í leiðbeiningum er gefin upp forgangsröðun við val „highly recommended“, „recommended“ og „optional“.

<https://echa.europa.eu/guidance-documents/guidance-on-clp>

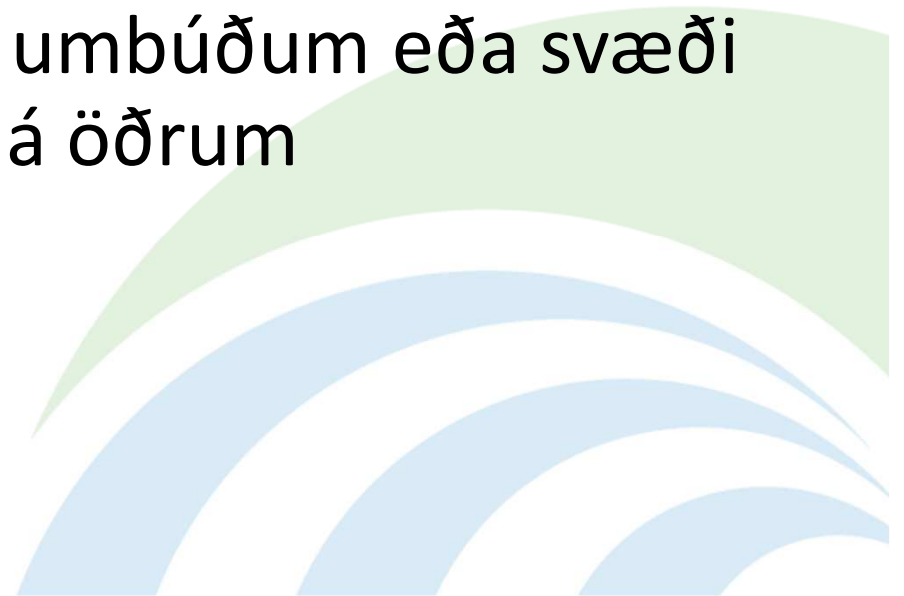
Stærð merkingar og hættumerkja

Lágmarksstærð merkimiða og hættumerkja

Rúmmál umbúðanna	Stærð merkimiðans (i mm) fyrir upplýsingarnar sem krafist er skv. 17. gr.	Stærð hvers hættumerkis (i mm)
ekki umfram 3 litra:	a.m.k. 52 × 74, ef unnt er	ekki minna en 10 × 10 a.m.k. 16 × 16, ef unnt er
meira en 3 litrar en ekki meira en 50 litrar:	a.m.k. 74 × 105	a.m.k. 23 × 23
meira en 50 litrar en ekki meira en 500 litrar:	a.m.k. 105 × 148	a.m.k. 32 × 32
meira en 500 litrar:	a.m.k. 148 × 210	a.m.k. 46 × 46*

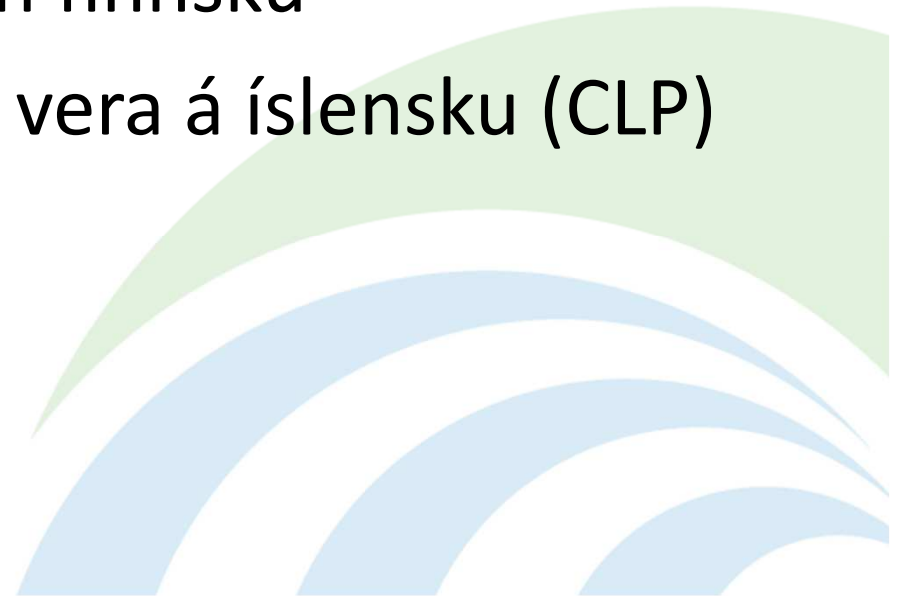
Álímning merkimiða

- Ekki skal líma yfir aðrar skyldubundnar merkingar á umbúðum.
- Það geta verið: Upptalning innihaldsefna skv. mismunandi reglum, skammtastærðir þvottaefna, viðvaranir skv. öðrum reglum.
- Helst líma á auð svæði á umbúðum eða svæði með sömu upplýsingum á öðrum tungumálum.
- Vanda uppsetningu.

Þvotta- og hreinsiefni

- Reglugerð um þvotta- og hreinsiefni, nr. 300/2014, innleiddi reglugerð (EB)nr. 648/2004 ásamt breytingum
- Merkingar á íslensku, ensku eða Norðurlandamáli öðru en finnsku
- Hættumerkingar eiga að vera á íslensku (CLP)

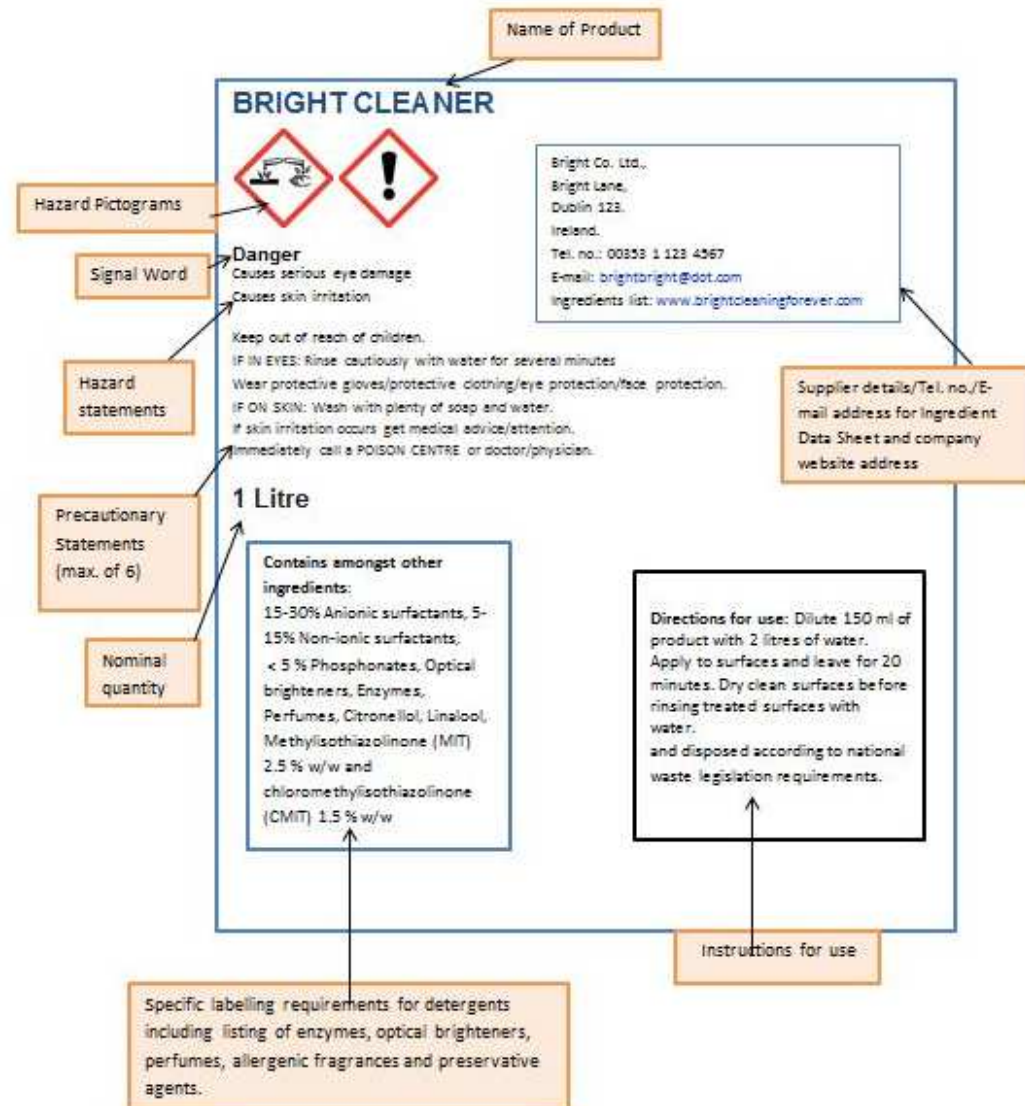

Merkingar skv. 648/2004

- Vöruheiti
- Ábyrgðaraðili
- Leiðbeiningar um notkun og sérstakar varúðarráðstafanir ef þörf krefur
- Skammtastærðir
 - Miðað við hörku vatns og hreinleika þvotts (taupvottaefni)
- Innihaldsefni
 - Gefa skal upp þyngdarhlutföll ef styrkur er yfir 0,2%
 - Skylda að telja upp ensím, sótthreinsiefni, ljósvirk bleikiefni, ilmefni, rotvarnarefni, ofnæmisvaldandi efni yfir 0,01%

NB. Vörur utan EES eru gjarnan ekki með allar þessar merkingar
Ef svo er þarf endurmerkja vörunar í samræmi við reglugerðina

Taupvottaefni – dæmi um merkingar

Taupvottaefni – dæmi um merkingar

Dosage for 4.5 kg (10 lb) washing machine 100 ml = 80 g	Slight soiling 	Normal soiling 	Heavy soiling
Water hardness	Laundry Powder Color	Laundry Powder Color	Laundry Powder Color
soft 0–8,4 °dH	30 ml / 24 g	40 ml / 32 g	60 ml / 48 g
medium 8,4–14 °dH	40 ml / 32 g	50 ml / 40 g	70 ml / 56 g
hard >14 °dH	70 ml / 56 g	80 ml / 64 g	110 ml / 88 g
Yield: 1.2 kg (2.6 lb) of laundry powder are sufficient for 30 laundry loads = 135 kg of dry laundry (medium water hardness, normal soiling).			

Upplýsingaslóðir

- <https://ust.is/atvinnulif/efni/flokkun-og-merking/>
- <https://ust.is/atvinnulif/efni/flokkun-og-merking/reglugerd-nr.-415-2014/>
- <https://ust.is/atvinnulif/efni/thvotta-og-hreinsiefni/>
- <https://www.ust.is/einstaklingar/graenn-lifsstill>
- **Muna að uppfæra í CLP!**

Takk fyrir

